

Vanhempana Vangin perheen polulla

Kun vanhempi joutuu vankilaan, vaikuttaa se monen ihmisen elämään. Tuomio herättää hämmennystä, epätietoisuutta sekä monia kysymyksiä ja tunteita. Elät nyt tätä elämänvaihetta. Olet itse vankilassa tai puolisoasi tai läheisesi on. Tai ehkä elätte jo vankilasta vapautumisen vaihetta.

- Millaisia kysymyksiä ja toiveita sinulla itselläsi on nyt?
- Mitä lapsesi miettii tilanteesta?

Vangin perheen polku -työvälineen avulla voit käsitellä näitä kysymyksiä työntekijän kanssa. Voit miettiä rikosseuraamusprosessin eri vaiheita tässä hetkessä, menneessä tai tulevassa. Vangin perheen polussa rikosseuraamusprosessi on jaettu viiteen vaiheeseen:

1. Rikos
2. Tutkinta
3. Rangaistus
4. Koevapaus/Vapautuminen
5. Uusi arki

Kun pysähdyt katsomaan perheenne elämää polkuna, voit ymmärtää paremmin:

- Millaista perhe-elämämme on/oli /tulee olemaan kussakin vaiheessa?
- Miten olette päätyneet nykyiseen tilanteeseen?
- Mikä on tärkeää juuri nyt?
- Onko perheelläsi tai lapsellasi tarvetta saada tukea ja mistä sitä voisi saada?

Lapsi vangin perheen polulla

Lapselle vanhemman vankeustuomio on hämmentävä kokemus. Hänen on vaikea ymmärtää, mitä se tarkoittaa ja millainen paikka vankila on. Tai miksi oma isä tai äiti on sinne joutunut.

Ymmärtääksesi paremmin lapsen kokemuksia, voit käydä polun läpi myös lapsesi näkökulmasta. Millaista oli hänen elämänsä Vangin perheen polun eri vaiheissa?

Miten kertoa lapselle tuomiosta?

Mietit ehkä, kerrotko tuomiosta lapsellesi. Voi tuntua vaikealta kertoa rikoksesta ja siihen liittyvistä tapahtumista. Asiaan liittyy usein häpeän ja syyllisyyden tunteita, jotka mieluummin välttää kuin kohtaa. Usein taustalla on ajatus lapsen suojaamisesta. Ajatus, että on parempi, ettei lapsi tiedä tuomiosta, jotta asia ei leviä muiden tietoon. Pelkona voi olla, että lapsi joutuu kiusatuksi tai eristetyksi kavereista.

Joskus käy kuitenkin niin, että lapsi saa tiedon asiasta toisilta lapsilta tai aikuisilta, uutisista tai netistä. Tällöin hämmennys on paljon suurempi kuin jos asian on kertonut oma vanhempi. Kertomalla totuuden voit välttää väärät, mielikuvituksella väritetyt tulkinnat tilanteesta.

Lapsesi arvostaa sitä, että olet hänelle rehellinen ja pidät häntä luottamuksesi arvoisena.

Lapsena Vangin perheen polulla

Sinun isäsi tai äitisi on vankilassa ja mietit ehkä miksi. Tai ehkä mietit, millaista siellä on tai milloin vanhempasi pääsee sieltä pois. Mielessäsi voi olla paljon kysymyksiä ja mietit, keneltä voisit kysyä. Voi olla, että äitisi tai isäsikään eivät osaa vastata.

Monella muullakin lapsella on samankaltainen tilanne kuin sinulla. Suomessa on ainakin 8 000 lasta, joiden vanhempi tai molemmat vanhemmat ovat vankilassa.

Onneksi on työntekijöitä, joiden kanssa voit miettiä näitä asioita ja kysyä kysymyksiä. Tai voitte yhdessä etsiä vastauksia, jos tulee hankalia kysymyksiä. Työntekijä voi olla töissä esimerkiksi koulussa, perheneuvolassa, sosiaalitoimistossa, vankilassa tai yhdyskuntaseuraamustoimistossa.

Kun juttelette työntekijän kanssa, voitte katsoa samalla kuvaa Vangin perheen polusta. Voit kertoa työntekijälle, mitä missäkin vaiheessa tapahtui ja miltä silloin tuntui/luulet tuntuvan.

Vangin perheen polussa on viisi kuvaa.

1. Ensimmäisessä kuvassa voit kertoa siitä, millaista kotona oli ennen kuin sait tietää, että isäsi tai äitisi on tehnyt rikoksen.
2. Toisessa kuvassa voitte puhua siitä, mitä tapahtui, kun isäsi tai äitisi pidätettiin. Tapahtuiko se kotona ja olitko paikalla?
3. Kolmannessa kuvassa voit kertoa, millaista on, kun isä tai äiti on vankilassa. Oletko käynyt siellä tai oletteko puhuneet puhelimesta? Tai jos et ole vielä käynyt siellä, voitte miettiä, minkälaista siellä on ja selvittää, miten sinne voi pitää yhteyttä.
4. Neljännessä kuvassa isäsi tai äitisi pääsee tai on jo päässyt pois vankilasta. Mikä muuttuu silloin ja mitä ajattelet siitä?
5. Viidennessä kuvassa vankilassa oleminen on vain muisto ja elämässä on kaikkea muuta mietittävää. Voit kuvitella jo etukäteen, mitä toivot/odotat siltä ajalta?

Voit puhua näistä asioista työntekijän kanssa kun:

- vanhempasi on vankilassa
- menossa vankilaan
- tulossa koevapauteen
- haluat kertoa, millaista oli, kun vanhempasi oli vankilassa.

Vaikka vanhempasi on tärkeä ja rakas, voit toisinaan olla myös vihainen hänelle. Tai surullinen siitä, että hän on tehnyt sellaista, että joutui vankilaan. Erilaisista tunteistakin on hyvä puhua jollekin. Voitte työntekijän kanssa katsoa myös kuvaa, johon on piirretty yhdeksän erilaista tunnetta. Tunteissa on sellaisia kuin iloinen, surullinen ja helpottunut. Voit valita jokaiseen vaiheeseen sopivan tunteen ja kertoa siitä. Jos et löydä sinulle sopivaa tunnetta, voit keksiä sen itse.

Sinusta voi tuntua vaikealta puhua siitä, että isäsi tai äitisi on vankilassa. Mutta moni lapsi on sanonut, että tuli parempi olo sitten, kun oli puhunut ja kun sai tietää, että on muitakin lapsia samassa tilanteessa.

Yksi 8-vuotias lapsi sanoi näin: ”*Mua auttaa se, että voin puhua siitä, että isä on vankilassa*”. Kokeile, jos sinulle kävisi samalla tavalla!

